

EN RESA PÅ ÖVRE JANGTSEKIANG

Sigurd Sternvall

FÖRORD 1.

Sjökapten Oskar Sigurd Sternvall var född i Stockholm 1886 och avlade sjökaptensexamen 1909. Fyra år senare reste han till Kina, och en seglade som styrman och befälhavare under engelsk och amerikansk flagg. Han fick 1916 anställning i kinesiska tullverkets marinstab, befordrades 1923 till flodinspektör och lotskapten vid övre Jangtsekiang, och kvarstod i kinesiska regeringens tjänst tills 1928, då han tog avsked. Efter hemkomsten till Sverige gjorde han sig känd som Kinaföreläsare och ägnade sig vidare åt litterär verksamhet, och har bl. a. givit ut en rad äventyrsböcker (varav denna är en) samt en antologi över gamla sjömansballader, visor och arbetssånger med musik. Han avled 1951.

Sonen till Sam Svensson, Sternvalls bästa vän (som verkade i Kina samtidigt med honom) skriver så här rörande honom:

"Jag har länge tvekat om jag skulle skriva ned det nu som följer eftersom jag saknar belägg. Enligt min mor Elsa var Sigge Sternvall son till Oscar II. Kungen fyllde 57 år 1886-01-21. Min far Sam sade aldrig något om detta till mig, endast min mor. Och hon sade dessutom att hans hustru skulle vara dotter till samma kung, kanske med en annan mor. Namnet Oskar, liksom det faktum att han inte använde detta sitt första namn, kommer mu i en annan dager."

Min första kontakt med böcker av sjökapten Sigurd Sternvall var via en bok som min far fick i premium år 1929. Jag fascinerades av det friska språket och författarens fördomsfria syn på andra människor och kulturer, vilket är lärorikt för våra egna föreställningar om hur världen såg ut runt förra sekelskiftet. Egentligen var livet inte så annorlunda då som vi gärna tror.

Furusund den 10 februari 2022 Magnus Sterky

*Jag har lagt ner åtskilliga arbetsdagar för att digitalisera flera av Sternvalls böcker för att göra dem fritt tillgängliga. Skulle ni som läsare vilja stöda detta så välkomnas ett litet **SWISH-bidrag till 0708974411***

FÖRORD 2.

För att lära känna ett land och ett folk, måste man tränga in på de obanade stigarna. Vad som här berättas om »En resa på Övre Jangtsekiang» syftar att förflytta läsaren bort från allfartsvägarna till de hemlighetsfulla och för de flesta europeer ganska okända delarna av det inre Kina.

I efterföljande framställning har endast det mest *Oscar Augzell och Nils Olsson* karakteristiska från en dylik färd kunnat medtagas. De beskrivna händelserna grunda sig på upplevelser vid färder på Övre Jangtsekiang åren 1923-26.

De fotografier, som illustrera häftet, ha först efter många äventyr kunnat erhållas. Resor i dessa trakter lämpa sig icke alltid för fotografering. Massor av film och plåtar ha spolierats och två kameror ha gått i djupet vid olika fartygsförlisningar.

Stockholm i november 1931.

Sigurd Sternvall

Sjökapten, f.d. Flodinspektör på Övre Jangtsekiang.

Inledning.

Under de många år jag som sjöman färdats på de »sju haven», har, av alla de glimtar, som det förunnas en sjöfarare att få skåda av olika länder och folk, Orienten, och i synnerhet »Fjärran Östern» tjugat mig mest.

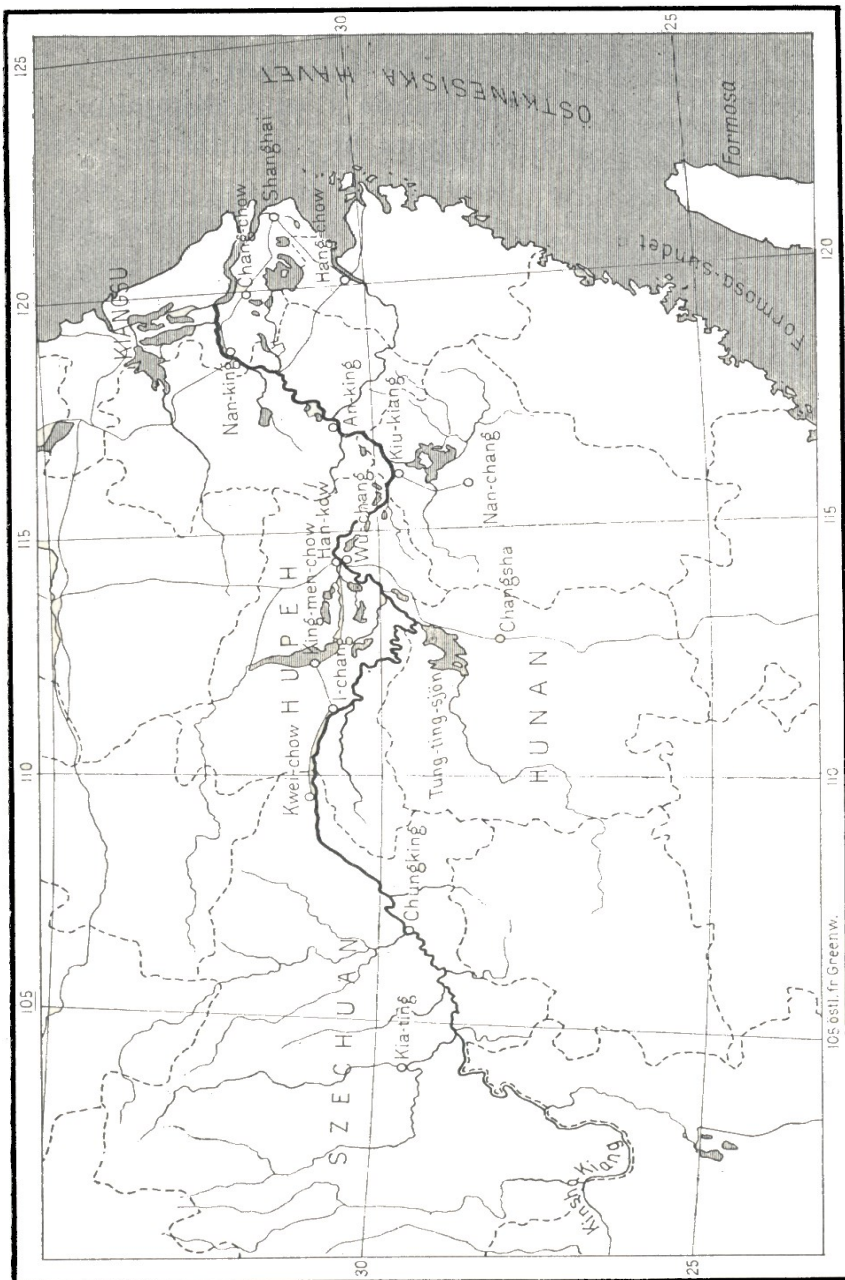
Efter att som styrman och befälhavare i svensk, amerikansk och engelsk tjänst besökt ostindiska farvatten, Filippinerna, Japan och en del av Söderhavets öar blev Kina det land, där jag i nära 12 år skulle få mitt hemvist.

År 1916 erhöll jag anställning i det Kinesiska tullverkets Maritima avdelning, en motsvarighet till vad vi här hemma kalla Sjökarteverket och Lotsstyrelsen. Denna tjänst förde mig på färder längs hela Kinas kust, uppför de flesta av dess floder samt på mätningsexpeditioner till många av dess provinser från Franska IndoKina i söder till Mandschuriet och gränstrakterna av Korea i norr.

År 1923 beordrades jag att, som min officiella titel angav, vara flodinspektör på övre Jangtsekiang. Redan år 1914 hade jag som befälhavare på ett amerikanskt fartyg befarit större delen av denna [så långt den då var segelbar eller omkring 1,000 engelska sjömil¹ till staden Ichang i provinsen Hupeh. Det var då jag först fick höra talas om »Undrens och äventyrens flod»; fantastiska skepparhistoreier, som jag då trodde, berättade för mig av tvenne engelska sjökaptener. Det var kaptenerna Plant och Brant, som med sina fartyg lyckats tas sig fram till hjärtat av provinsen Szechuan, vars uppland gränsar mot Tibet. Plant blev sedan min företrädare i tjänsten och Brant mördades år 1924 av pirater. Föga anade jag den gången vi först möttes, att jag själv skulle få uppleva många av deras äventyr och under fyra års tid ständigt vistas på resor på denna del av Janktsekiang, som nu blivit Kinas mäktigaste pulsåder för handeln.

Kina är ett stort land med över 400 millioner människor. I landets olika provinser råder samma språkförbistring som mellan olika länder i Europa. Det är endast skriftspråket och det av de sparsamt spridda tjänstemännen använda s. k. mandarinspråket, som är

¹ En engelsk sjömil(nautisk mil) omkring 1852 m.

gångbart över allt. Patriotismen inom de olika provinserna är nästan lika stark som nationalkänslan hos de europeiska folken. Rasbiologiskt sett, ha kineser och europeer ungefär samma uppfattning om varandra, ty kineserna tycka att europeerna likna varandra som »äggen i en korg», ett intryck, som också vi ha av kineserna, då vi först göra bekantskap med dem. Men man lär sig snart, att parallellen mellan Kina och Europa sträcker sig längre. Sydkinesen är till temperament och kroppsbyggnad en motsvarighet till sydeuropeen, nordkinesen jämförbar med oss nordbor; det är endast det mongoliska rasdraget, som utgör skillnaden. En kines, som färdas i en för honom främmande provins är lika mycket utlänning som en italienare eller ryss på besök i Sverige.

Mellan de olika provinserna råder sedan revolutionen 1910 samma politiska schackspel som i Europa. Kina är för närvarande i smältdegeln och framtiden får utvisa vad som blir resultatet av denna omgjutning. Vi skola hoppas, att det åter blir ett förenat Kina. Det är också varje kännare av landet viss på, ty kineserna älska sitt land, och när det gäller att göra front mot främmande intrång äro de som en man. Den ståndpunkten har blivit dem en dyrköpt erfarenhet. Politiskt och ekonomiskt ha de hänsynslöst blivit utnyttjade, påtvingade bruket av opium och modern krigsmateriel, den sistnämnda utgörande den förnämsta utrustningen hos rövarbandens och de olika provinsernas soldathorder. Dessa vapen förskriva sig från kulturstaternas överskott av kasserade sådana och ha mestadels på bakvägar insmugglats i landet.

Den kinesiske rövaren och piraten är kanske litet svår för oss att begripa. Vi få här tänka oss tillbaka till vår egen medeltid. En taper och framgångsrik rövare besjungen i Kina ännu i saga och sång, han kan bli »general», provinsguvernör eller självhärskare över en del av landet. Chang Tso Lin, härskaren över Mandschuriet, avancerade från svinaherde över rövarstadiet till att bli härskare över miljoner av människor. Framstående när det gällde landets förvaltning och på samma gång en klok och vänsäll man, var han vid sin död för ett par år sedan, över hela Kina, besjungen som en hjälte. Det är just detta, att bli föremål för denna märkliga hjältedyrkan och att få bli avporträtterad på tändsticksaskar, cigarrettfodral och solfjädrar, som nu varje liten pirat eller rövare strävar efter. När han sedan får hjälp

från dem, som samvetslöst handla med vapen, är det inte att undra på att oredan är stor.

För mig, som fått göra bekantskap med kineser ur skilda samhällslager och yrken, kvarstår trots allt endast idel beundran. Ingen europe överträffar kinesen i idoghet, gästfrihet och trogen vänskap. Kineserna äro dessutom ett humoristiskt och glatt folk och den, som förstår att ta dem på det sättet, kan fara tryggt från den ena landsändan till den andra.

Folktyper från Jangtsedalen.

Kinas största flod.

Jangtsekiang, som är den fjärde i ordningen av världens flodsystem, har sina källsprång i de tibetanska högfjällen strax söder om Hwang Ho, den »Gula floden». Den rinner därpå i sydlig riktning under tillflöde av mindre bifloder och kallas här i sitt övre lopp för Kinsha Kiang, den »Gyllene sandens flod». Vid genomkorsandet av provinsen Szechuans högfjäll kallas den Sha Kiang eller Pah Kiang, vilket kan översättas med »floden, som flyter mellan trånga bergpass». Det mera allmänt bekanta geografiska namnet

Jangtsekiang får floden först då den genomkorsar det kinesiska låglandet från staden Ichang ända ut till havet strax norr om Shanghal. Totala längden är omkring 3,500 engelska sjömil av vilka 1,700 äro segelbara.

Sitt namn har Jangtsekiang fått från ett sagans kungarike, som hette Jang vars huvudstad var Jangchow¹ i provinsen Kiangsu, 165 mil² från dess mynning. Från Jangchow står Jangtsekiang i förbindelse med Hwang Ho, den Gula Floden medelst en kanal, den s. k.

Kejsarkanalen. Från denna flod fortsätter samma kanal ända till staden Tieritsin strax söder om Peking. Kejsarkanalen; vars totala längd är 700 mil (omkring 130 svenska mil), fullbordades under Mingdynastien på 1300-talet och är liksom den Kinesiska muren en av världens största nationella arbeten. Kanalen byggdes på sin tid för att föra skatteskyldigt ris till Peking men är numera på stora sträckor ofarbar. Den del av Jangtsekiang, över vilken jag som flowspektör hade uppsikt, sträckte sig från staden Ichang i provinsen Hupeh till staden Kiating i provinsen Szechuan. Avståndet mellan dessa städer är ungefär 650 mil.

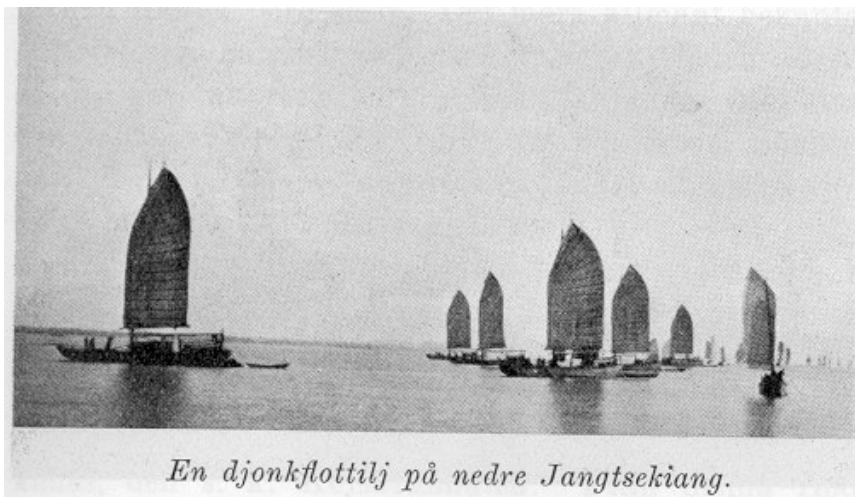
»Den gyllene öns» pagod. Nedre Jangtsekiang.

¹ Aven kallad Chang Chow.

² I den efterföljande framställningen avser beteckningen mil den engelska sjömilen, 1852 m

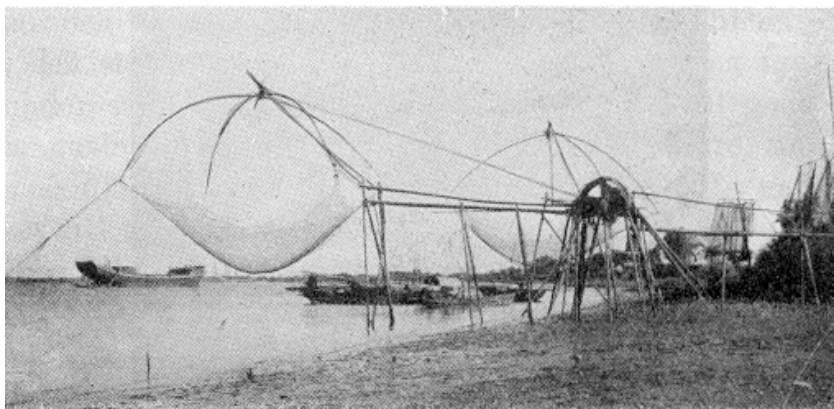
Övre Jangtsekiang mellan städerna Ichang och Chungking, en distans av 350 mil., utgör den egentliga kanjonfloden¹ och det är här vi skola företaga vår äventyrliga färd. Nedre Jangtsekiang från Shanghai till Ichang tar i bästa fall omkring 10 dagars resa i anspråk och är av mindre intresse, då floden här ringlar sig fram över ett enformigt slättland.

Men låt oss som hastigast göra den resan för att få ett intryck av denna del av floden. Vi ånga fram på ett gulrött vatten. Stränderna äro kantade av böljande vass. Någon liten ö i floden med sina pittoreska tempel, skuggade av lummiga träd och bambulundar, några bergstoppar med pagoder i fjärran är allt, som avbryter enformigheten mellan stationerna. Efter hand som vi komma längre uppför floden öka städer och byar i antal och växa i storlek. Vi passera Kinas ursprungliga huvudstad Nanking, därefter Nganking, Wuhu, Kukiang och Hankow. Den sistnämnda staden är centrum för all handel på nedre Jangtsekiang och berömd för sin teexport. Mitt emot Hankow ligger en annan stad, som heter Wuchang, och tillsammans ha dessa två städer flera miljoner invånare;

¹ Kanjon = djupt liggande. flodbädd med branta väggar. Jfr niporna i vårt land t. ex. vid Angermanälven.

Vår färd går vidare uppför floden. Landskapet har nu ett mera flackt utseende. och är till det yttersta utnyttjat för odling. Under många S-formiga krökar fara vi mellan oändliga ris-, durra- och bönfält. Här möter oss stora flottor av djonker av de mest olika slag och fasoner, de flesta av dem under segel.. En del djonker halas dock med långa bambulinor uppför flodstränderna. vilka kantas av fördämningsvallar till skydd mot översvämning. Längs stränderna och i alla mindre vikar stå höga bambuställningar, där man ser en man likt spindeln i sitt nät sitta och manövrera en väldig sänkhåv. Så småningom börjar emellertid pinjebeklädda kullar med pagoder, som stå på vakt, bli allt talrikare, och utför floden komma väldiga timmerflottar drivande med strömmen. För att hålla dessa flottor i den starkaste strömfåran använder sig kineserna av flytande bambuankare, vilka ros ut i den önskade riktningen ooh sedan inhalas med väldiga gångspel.

Sänkhåvar vid stränderna.

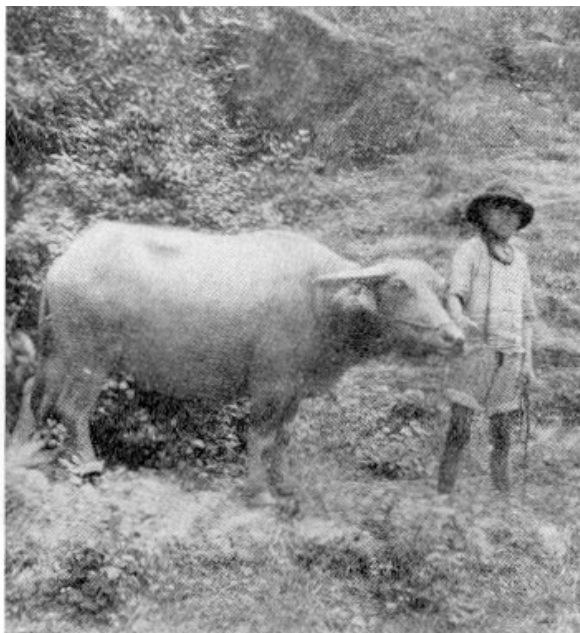
Dessa timmerflottar likna flytande byar med många små hus, tjudrad boskap och kacklande fjäderfå. Man kan ibland få se en dylik flotte med både »örtagård» och planterade träd, i vars mitt då alltid är uppfört ett litet tempel till flodgudens ära. Besättningen, ett hundratal man, ha ofta sina familjer med sig, varför invånarantalet i dessa flytande byar kan uppgå till flera hundra personer. Dessa timmerflottar komma från Siangfloden och Tung-Tingsjön i provinsen Runan på Jangtsekiangs högra strand. De äro på väg i

månader, innan de nå någon av de nyss uppräknade städerna vid nedre delen av floden.

Efter att ha passerat staden Shasi se vi i fjärran de blå bergen i provinsen Szechuan. Jangtsekiang smalnar nu av, och vattnet, som hittills flutit helt lugnt och stilla, ökar betydligt farten, varför djonkerna måste halas uteder flodstränderna. Vid en krök av floden passeras en sju våningar hög pagod, och vid foten av själva det begynnande höglandet ligger staden Ichang.

Vi embarkera för vår vådliga färd.

Staden Ichang är transitohamn för alla ångare och djonker, som komma från övre Jangtsekiang. I hamnen råder ett intensivt liv. Här ligger ett 30- tal ångare på red den, och från alla dessa fartyg komma

Pojke med en vattenbuffel, Kinas vanligaste husdjur och dragare.

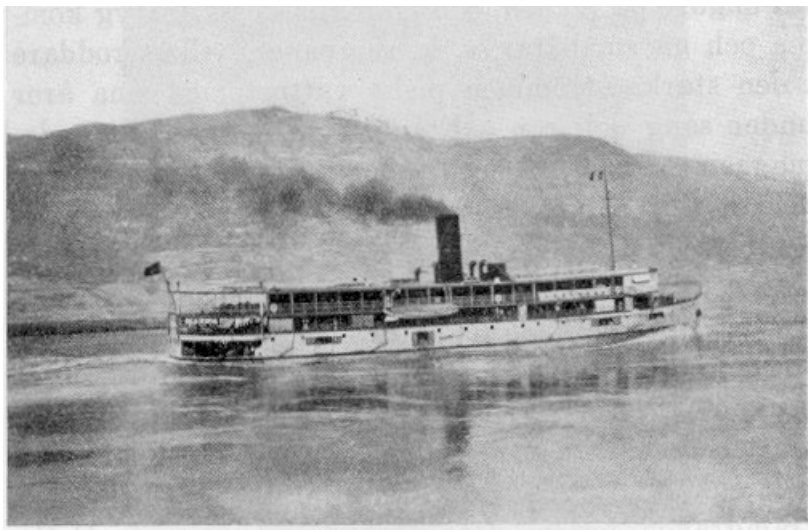
och gå småbåtar, s. k. sampaner, vilkas roddare i den starka strömmen piska vattnet med sina åror under sång och rop. Från

stranden upp till godsmagasinen vandra långa rader av kulis, bärare, som medhjälp av bambukäppar på axlarna frakta godset till och från fartygen. Det är balar med silke, från det finaste s.k. crepe de chine (kräpp dö schinn) till det enklaste råsilke, salt i säckar, olja i pappersfodrade korgar och stora knippen med horn eller benknotor. Det sistnämnda utgör en mycket dyrbar kinesisk medicin, i handeln kallad draktänder, som helt enkelt utgöres av de ur upptorkade flodbäddar framgrävda benen efter förhistoriska djur. Detta endast ett litet exempel på exportvarorna. Importvarorna utgöres av allt vad västerlandet kan bjuda på, mest fotogen i plåtdunkar och bomullsgarn i balar, vardera vägande cirka 400 kg. Bland svenska varor, som lossas här för vidare befordran ända till Tibet, dominera naturligtvis våra välkända tändstickor, men även primuskök, yxor, grytor och plogbillar av välkända märken förekomma i stor mängd. Det svenska järnet och stålet i oarbetat tillstånd är det däremot svårare att få se, då det redan i Shanghai eller Hankow sönderhuggits i små bitar för att sedermera per åsne- eller kamelrygg vandra in i det inre av Asien.

Bland de på reddan förankrade fartygen är det lätt att skilja mellan de fartyg, som trafikera nedre eller övre Jangtsekiang. De förra likna flytande hus i flera våningar med klumpiga stävar och pråmliknande skrov. Det fartyg, som vi nu skola gå ombord på är däremot skarpt och smäckert byggt. År fartyget litet, så har det i stället så mycket starkare maskineri. Tvenne trecylindriga s.k. »tripleexpansions»-maskiner om vardera 1500 hästkrafter driva det dubbelpropellerade fartyget upp till 14 å 16 knops¹ fart. För att erhålla största möjliga manövreringsförmåga är det försett med inte mindre än tre roder.

Väldiga ångvinschar på fördäcket ha speciella anordningar för att med ståltrossar dra fartyget fram i forsarna. Inredningen är fullt modern, med bekväma hytter, badrum, salong och mässrum. Kommandobryggan på dessa fartyg är särskilt intressant. Omgärdad som den är av pansarplåt med skottgluggar, påminner den inte så litet om manövertoronet på ett örlogsfartyg.

¹ Man säger att ett fartygs hastighet är 1 knop om det tillryggalägger 1 sjömil (1,852 m) i timmen. 16 knop motsvarar alltså omkr. 29.6 km i timmen.

Typisk flodångare på övre Jangtsekiang. Lägg märke till den bepansrade kommandobryggan.

Inne i detta rum befinner sig ångstyrinrättning, manövertelegrafer samt en högtalande telefon till maskin- och pannrum. I gallerförsedda skåp förvaras karbiner och revolverar för befälet för att ständigt vara till hands i händelse av överfall. En kraftig strålkastare, som vid behov kan kasta sitt sken i alla riktningar har även här sin manöverrätt.

Vårt fartyg heter »Mei Ren» (vilket betyder »Den Sköna») och för amerikansk flagg. Sedan vi tagit vår bekväma hytt i besittning ta vi en liten tripp i land och bese staden Ichang, som dock bjuder föga av intresse. Den ursprungliga staden inom sin förfallna mur är typisk för vad man i Kina kallar en »Hsien», en av en vall omgiven mindre köping. Gatorna äro korta och trånga, och man vandrar fram bland idel bodar och skubbar sig mot bärstolar och vattenbärande kulis. Vid behov kan man ta stöd mot husväggarna för att inte ramla i rännstenen, som ibland nyckfullt ringlar sig fram i gatans mitt. Utanför stadsmuren har staden svällt ut och antagit en mera modern form med bredare och bättre gator, en tillväxt, som förskriver sig från omkring år 1913, vilket år sammanfaller med ångfartygens erövring av övre Jangtsekiang. Här ligga kineshotellen med grant

utsirade fasader. Från restaurangerna ångar det misstänkt av sötjolgiga opiumångor. Affärerna bjuda ut allt möjligt modernt krims-krams. Bland annat återfinna vi här reklamaffischer över en välkänd svensk brösttablett. Då vi komma in i affären, bli vi inte litet förvånade över att se Hjalmar Brantings och Ebon Strandins porträtt trona på disken. I långa ramsor med för oss oförståeliga skrivtecken ge de sitt utlåtande om »läkemedlet», som i detta avlägsna land säljes som botemedel mot opiumlasten.

Då vi komma tillbaka ned till hamnen, håller solen på att gå ned. En väldig djonkflottlj har just anlänt och kastat ankar utanför tullhuset. Den lyckliga ankomsten firas med raketer, smällare och ljudliga slag på gong-gonger, ett öronbedövande larm som först avstannar, då solen dalat.

Första etappen:

Vi gå genom kanjons¹ och katarakter²

I daggryningen lättar »Mei Ren» ankar, och just som maskintelegrafan pinglar full fart på kommandobryggan, kommer en motorbarkass från en av de amerikanska kanonbåtarna rusande upp långsides av fartyget. Marinofficeren, som för befälet, ropar an oss. Det har kommit ett trådlöst meddelande från ett annat bevakningsfartyg, som befinner sig längre uppför floden, att piraterna åter börjat att röra på sig och nya stridigheter utbrutit i staden Chungking mellan ett par »rövargeneraler». Den upplysningen tycks inte väcka någon vidare förundran hos fartygsbefälet. Det är bara samma gamla historia, som upprepas nästan varje resa. Ett dussin marinsoldater anförda aven ung löjtnant äntrar upp för »Mei Rens» styrbordsida. Varje man är beväpnad med karbin, och från det välspäckade patronbältet hänger det en skräckinjagande Coltrevolver³ på ena sidan och en blybeslagen batong på den andra. Ammunitionslådor föras ombord och fyra

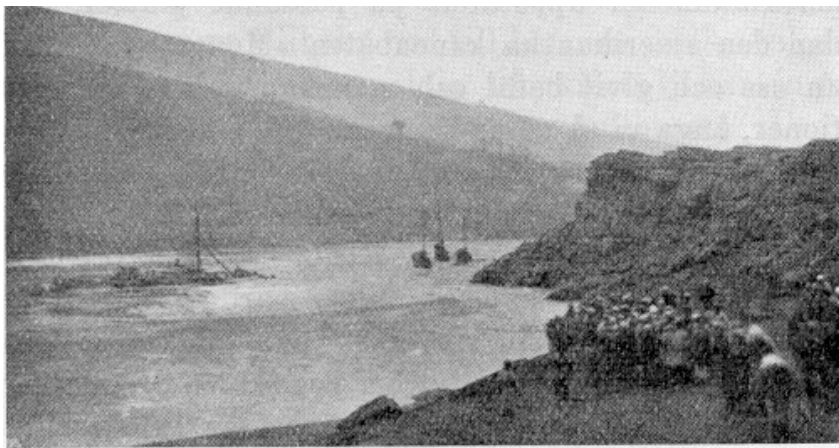
¹ Se tidigare not

² Katarakt = stort vattenfall

³ Namnet härleder sig från konstruktören av den första för krigsbruk avsedda revolvern, den nordamerikanske översten Colt.

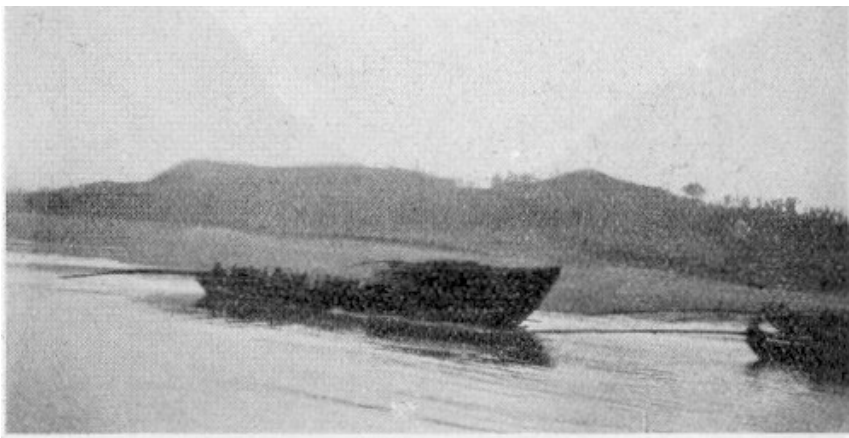
maskinkanoner uppställas på passande platser. Sedan den amerikanska kanonbåten »Monocacy» ropat an oss och givit befäl och manskap vidare instruktioner, ånga vi så ut ur hamnen.

Fartyget stävar nu mot de blåa bergen, som helt tyckas stänga vår väg, men plötsligt liksom rämnar klippväggen. »Mei Ren», som gått med sakta fart inom hamnområdet, har nu fått upp farten och kör in sin stäv i ett par väldiga vattenvirvlar, så att skummet yr om bogen. Nu öppnar sig ett panorama, vars maktiga skönhet är fullständigt överväldigande. Ett trångt bergpass med lodräta väggar på över 700 meter omger oss. Det är den 6 mil långa Ichang-kanjon. I jämna rader växer en i alla färgskiftningar prunkande flora. På ända till 400 m:s höjd hänga trädgårdar med körsbärs- och plommonträd i full blom. Mindre hus och tempel se ut som uppspikade duvslag. På smala vägar inhuggna i bergväggen krypa prämdragare, som med en lång bambulina bogsera en djonk uppför floden. Allt efter det vi ånga fram, öppna sig mindre bergspass än om styrbord än om babord, och för några sekunder blicka vi in i leende dalgångar, där broar spänts över virvlande bäckar och där bambuskogen växer likt jättelikt darrgräs. Efter att ha passerat ett farligt undervattensgrund »Shih Pai» (Den sovande grisen), öppnar sig åter kanjon, och vi stäva in i »Yao Chan Ho» (Vildfåglarnas flod). Kineserna ha som vi se

Ta Tong Tan (Den stora utterströmmen). På stranden synas kineser, som hala djonker över forsen,

slösat poetiska namn på de olika platserna vi passera. Här ringlar sig Jangtsekiang fram mellan otaliga rullstensbankar och väldiga runda stenblock, »jättekast», hoptörnade eller strödda ut på måfå. Här möter oss också den första katarakten. Den heter »Ta Tong Tam» (Den stora utterströmmen). Befälhavaren ringer ned till maskinrummet för att få högsta möjliga ångtryck, och med god fart klyver fartyget det mellan klipporna framrusande vattnet. Lotsen på bryggan, en gammal gråhårig kines, en äkta son av Jangtsekiang, står framför rorsmannen, som spänt följer hans anvisningar. Allt roderkommando sker nämligen med vissa betecknande handrörelser. Just som vi passerat en liten krök, möter oss forsen. Fartygets stäv gräver sig ned i vattenmassorna för att strax därefter åter höja sig. Hela fartyget skakar av maskinens prestationer och fot för fot krypa vi fram. Vældiga klippblock omge oss, över vilka vattnet sprutar, och det är lätt att förstå, att en felaktig manöver skulle betyda ögonblicklig undergång. Snart ligger dock katarakten bakom oss, nu vilt skummande, upprörd av fartygets propellrar. Vi möta en del djonker på nedgående. Det är fartyg om cirka 70 å 80 ton. De gå med nedfällida master och framdrivas med långa vrickåror. Framme i djonkens bog sticker det ut en lång spira.

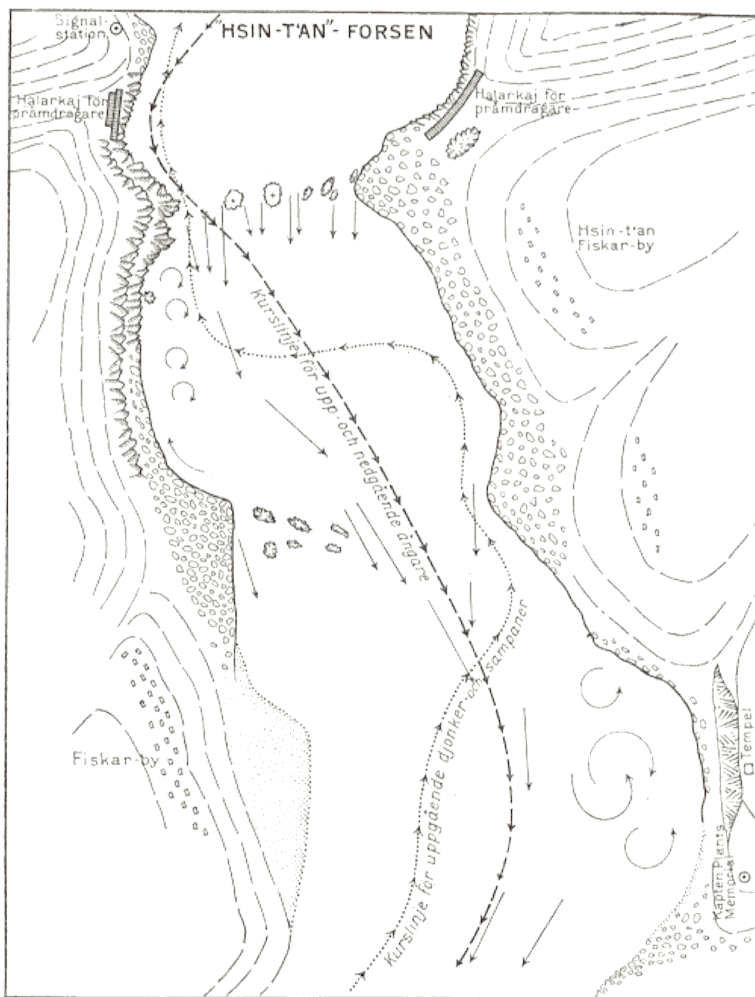
Djonker på väg nedför floden.

Ehuru allting är bakvänt i detta märkliga land, ha vi dock först svårt att ,tro, att denna spira egentligen är en av styråorna. Djonkernas antal uppgå till omkring ett 30-tal, som i en enda lång kavaran, stäv mot akter och akter mot stäv, likt en lång drake ringlar sig utför floden. Framme i fören på varje fartyg står lotsen, »Ti Kong» eller »Linchang», som han kallas. Han svänger armarna och ropar ut sina order till roddarna, ett 60-tal man, som sköta de långa vrickåorna.

Niu Kan Ma Fei Ska (Oxlevers och hästlungans kanjon),

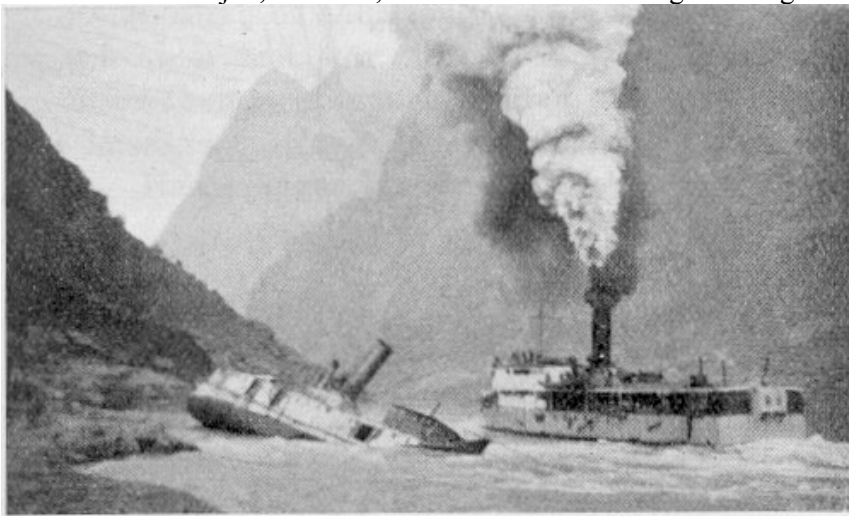
Hi, hej och hå! Det ros för brinnande livet i takt efter sång och trumslag, medan en pådrivare obarmhärtigt piskar roddarnas nakna ryggar. Det gäller nämligen att fortast möjligt komma ifrån några undervattensgrund och ångarens farliga grannskap. Glåpord och förbannelser haglar över oss, där vi ligga med stoppad maskin och låta båtarna passera. Djonkmännen hata de utländska »eldfartygen», som inte endast konkurrera bort djonktrafiken på floden utan också ofta med sina svallvågor sänka de djupt lastade djonkerna.

Kartskiss över » Hsin-T'an» -forsen vid vintervattenstånd.

Vår nästa katarakt heter Pärlforsen, och den klara vi lätt. Men åter stänges vår väg av höga berg och vi krypa in i den s. k. Hästlungans

och Oxlevers kanjon, ett namn, som den fått av en del egendomliga

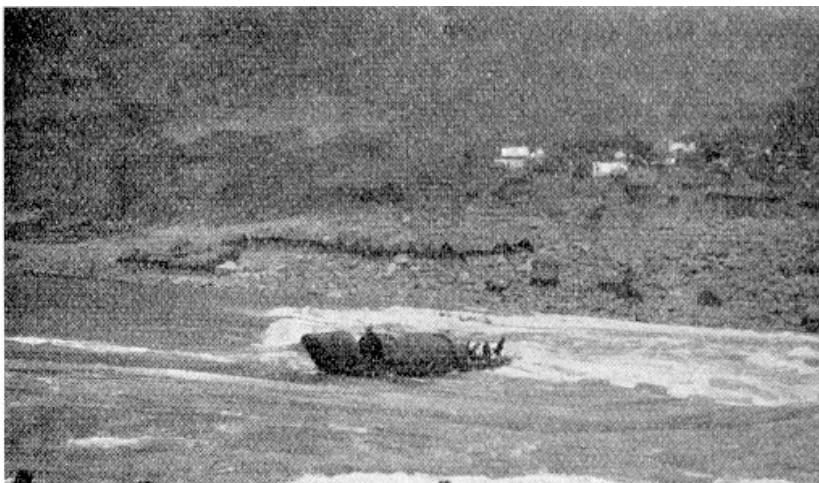

En ångare halas över Hsin T'an-karakten. Vid stranden ett förolyckat fartyg.

droppstensavlagningar utefter bergväggarna. Dessa droppstenar stå högt i värde hos kineserna. Ju konstigare naturens nyck format dem, desto värdefullare. På sina ställen, där droppstenen i kalkavlagringar format sig runt något mindre träd eller blivit infattad med glänsande kvartsstycken, lösbrytas dessa och exporteras som trädgårdsprydnader över hela landet. De anses även äga undergörande krafter ungefär som våra lappars »seitar»¹.

»Yei Ren» saktar nu ned farten för att elda på ordentligt i pannorna. Vi närma oss nämligen en av de svåraste katarakterna denna tiden på året, då vattnet är i stigande. Hsin Tian-katarakten heter den, vilket betyder »den nya forsén». Men den är dock allt annat än ny, ty den orsakades nämligen av ett bergras för omkring 300 år sedan. Vår besättning börjar göra klar långa ställinor och ångvinscharna på däck provas. Sakta ånga vi fram mellan väldiga rullstensnipor, som

¹ Gudabilder av trä eller sten i vilka en ande troddes bo.

En djonk på färd utför Hsin Tian¹

fortida älvar lämnat efter sig längs flodstränderna. De ligga där likt upplag av jättelika stenkulor utkastade ur bergspassen, som vinkelrätt öppna sig mot Jangtseflodens lopp. Dessa nipor bilda mindre forsar, där »Mei Ren» kastas än hit och än dit av starka strömvirvlar, rullande som om hon ångat fram i hög sjö. Efter att passerat en S-formig krök av floden möter oss Hsin Tian- katarakten i all sin prakt. Mellan 1,200 m. höga kalkstensfjäll och storslaget inramad av dessa mäktiga kulisser, har floden trängts samman till endast 50- 60 m. bredd, och vattnet forsar skummande över och mellan svarta klippblock mitt i själva forsen. Den som för första gången ser denna katarakt, får onekligen en känsla av att denna fors omöjligen kan passeras av fartyg. Floden rinner här fram med en hastighet av 9 knop, men det är inte detta, som är det besvärligaste. Stigningen i själva fallet, som ibland kan uppgå till 1: 25², är det svårare för fartygen att övervinna.

¹ Denna djonk uppslukades av vattenvirveln ett par sekunder efter det fotot tagits. Hela besättningen förolyckades.

² En stigning på 1 m på 25 meters längd

Med full fart och högsta möjliga ångtryck på pannorna rusar »Mei Ren» upp i forsen. Vattnet sprutar högt över fördäcket och hela fartyget skälver. Det hörs ett vinande ljud från de tvenne sex fots

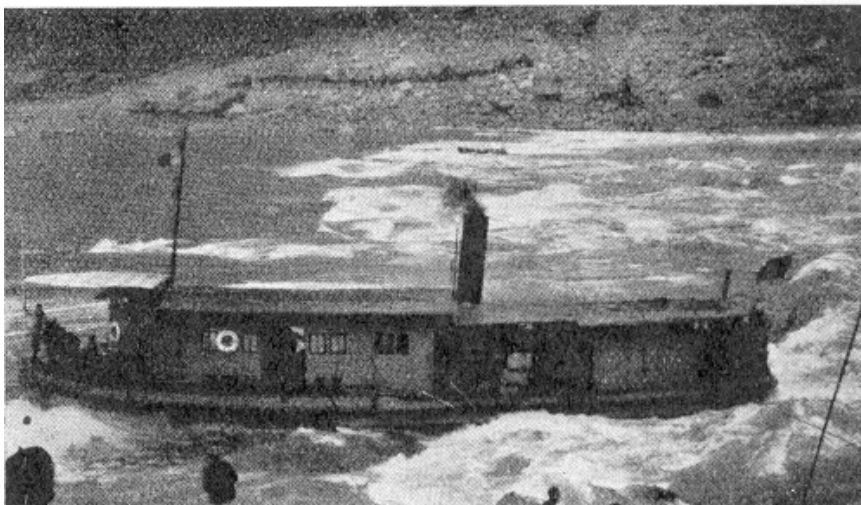

Stranden vid Hsin Tian-katarakten med manskapet, som halar fartygen över den, svåra forsen.

stora luftfläktarna, som blåsa komprimerad luft ned i pannrummet, och ur skorstenen bolmar röken tjock och svart. Farten saktar emellertid av, och plötsligt stannar fartyget, fastän maskinerna arbetar under högsta möjliga slagantal. Maskinerna överspolas med vatten och olja för att inte de oerhört påfrestade lagren skola smälta ned. »Mei Rens» skorsten, som ursprungligen var svart, blir rödglödgdad och det står som en eldkvast ur den. Hsin Tian är för stark i dag, då vattnet är i stigande!

På stranden stå pråmdragare, »trackers» (träckers), som de kallas, flera hundra man, som förväntansfullt och inte utan förakt se på hur »eldbåten» tröttar ut sig. Förnöjsamt gnugga de sina händer, ty nu blir det extra förtjänst av. Maskinisten rapporterar, att nu kan han inte hålla ångtrycket uppe längre. Kapten ger order om att föra i land

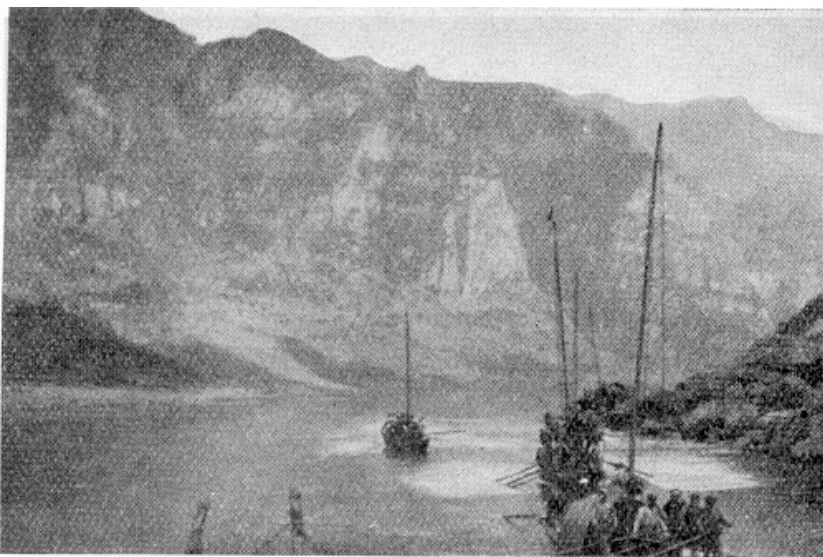
ståltrossarna. Så fort de fastgjorts i berget ovanför forsen, läggs de till fartygets ångvinschar, som genast börja att vinda in allt vad de

Där Hsin T'an är som stridast.

orka. Men fortfarande rör inte fartyget på sig. Då tagas pråmdragarnas långa grova bambulinor ombord. De fastgörs i förstäven på »Mei Ren». På en given signal sela sig 3-400 man till linorna. Vinscharna arbeta, kineserna dra och nu, fot för fot krypa vi över den mäktiga Hsin T'an-katarakten. Vårt och fartygets öde har här bokstavligen under nära nog en timmes tid hängt på en tråd, ty om maskin eller trossar kommit i olag forsen, hade fartyget obarmhärtigt kastats upp på land eller kantrat i den strida strömmen.

Efter att i ett par timmars tid ångat fram mellan höga sandstensberg, där stenkolslagren ligga i öppen dag och där kolet brytes för att sedan i långa svarta rännilar få åka ned för bergbranterna, komma vi till »Wu Shan Ta Sha», den 23 mil långa »Häxfjällens» kanjon. Här är det hemskt och dystert. Mörka moln hänga nästan ständigt över de 1,200 m. höga fjällen. Klippväggarnas fantastiska avlagringar, djupa grottor med droppstenar i alla regnbågens färger, vattenfall, vilka

Wu Shan Ta Sha (»Häxfjällens kanjon«).

likt jätteslöjor hänga över stupen och vinden, som tjuter och dånar, allt detta blir till en mystisk symfoni, som aldrig glömmes.

Om denna »Häxfjällens» kanjon ha kineserna många historier att berätta. De flesta handla om den otäcka draken, som ligger på flodbotten och viftar på svansen och på så sätt drar djonkerna i djupet.

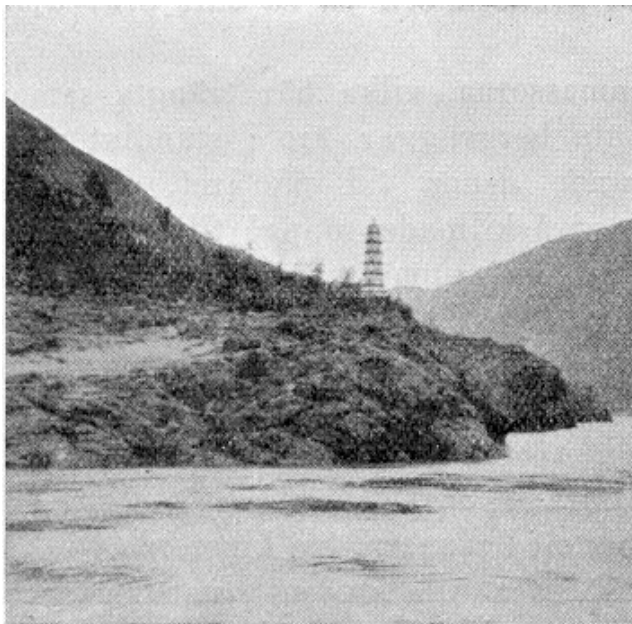
Vattenmassorna, vilka här trängts samman mellan lodräta bergväggar, äro i ständigt stigande eller fallande denna tid på året. På några timmar kan nivåskillnaden uppgå till ett femtontal meter. Maximum som uppmäts, är omkring 90 m, en nivåskillnad i vattenståndet, som ingen annan flod i världen kan uppvisa. Detta gör, att flodens vatten rusar fram under stort tryck, okänsligt för hur vinden än blåser. Djupa vattenvirvlar dansa i en ändlös rad och med rasande fart genom kanjon. Det är draken, som viftar med svansen, tro kineserna.

Nedanför den lilla staden Wushans tornbeprydda murar kastar »Mei Ren» ankar för natten. Under den första dagsresan ha vi tillryggalagt 90 mil.

Andra etappen

I strid med rövare och pirater.

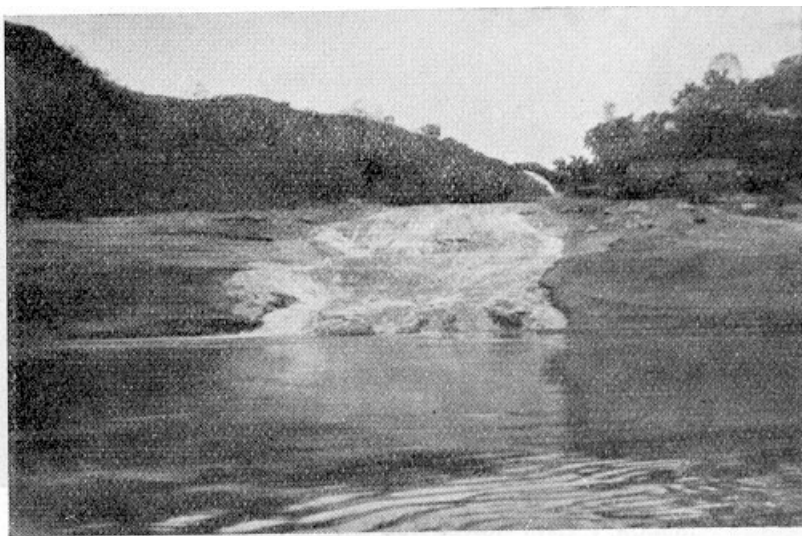
Sjöfolk äro alltid tidiga av sig, och redan i dagningen lätta vi åter ankar. Landskapet, som vi nu genomfara, är ej av så vild natur som föregående dag. Det är dock höglänt och ända upp till bergens toppar väj odlat i små trappliknande åkertegar. I dalgångarna ligga smärre byar med husen hopträngda så tätt, att taken tyckas gå kant i kant med varandra som fjällen på en fisk. Vid flodkrökarna stå smärre pagoder på vakt, och tempel med gröna eller gula tak lysa med sina glada färgklickar bland ljusgrön och skir bambu. Här och där se vi ett kaskadliknande vattenfall. Det märkligaste är, att många av dessa

Smärre pagoder stå på vakt vid flodkrökarna.

vattenfall ha ett litet tempel, över vilket vattnet brusar fram likt en rinnande ridå. Det är en vacker syn, men vi undra, varför man byggt templen på detta sätt. Kineserna kunna emellertid berätta, att vattnet i dessa vattenfall i forna tider, då fara hotade, av prästerna kunde dirigeras så, att templen blevo fullständigt osynliga och oåtkomliga.

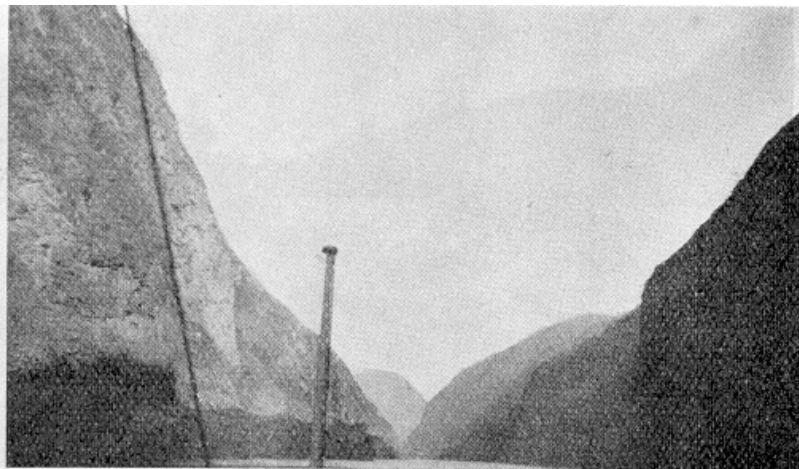
Nu börja åter de höga fjällen dra sig samman, och vi ånga in i den s. k. Fong Shan Sha, »Vindlådans» kanjon. Den är endast 3 1/2 mil lång men den mest storslagna av dem alla. Här har Jangtsekiang skurit sig en trång vindlande passage genom 12-1500 meters höga fjäll, vilkas väggar skifta i vitt, grönt och rött. Den mäktiga Jangtsekiang är här endast omkring 100 m. bred. Den underbara skönheten hos

Här och där falla kaskadliknande vattenfall ut i floden.

» Vindlådans» kanjon har inspirerat många kinesiska skalders, vilkas kväden synas inhuggna i bergväggarna. Vid övre ändan av denna kanjon möter oss en märklig syn. Floden vidgar här plötsligt ut sig till en liten sjö, och mitt i denna se vi en rykande ö. Ön är en låg rullstensbank, och här väller en naturlig saltkälla fram. Det salta vattnet kokas här i hundratals kittlar, och på så sätt utvinna kineserna

det värdefulla koksaltet. Då floden stiger om sommaren, är rullstens banken fullständigt översvämmad, varför det nu arbetas intensivt. Salt är i Kina näst guld kanske det värdefullaste landet äger och sedan gammalt den mest använda bytesvaran. Kol till eldningen under saltpannorna finns det gott om i grannskapet. Det forslas till ön i små sampaner, som här äro lika graciöst formade som venetianska gondoler. På vissa ställen i dessa trakter använder man ej kol

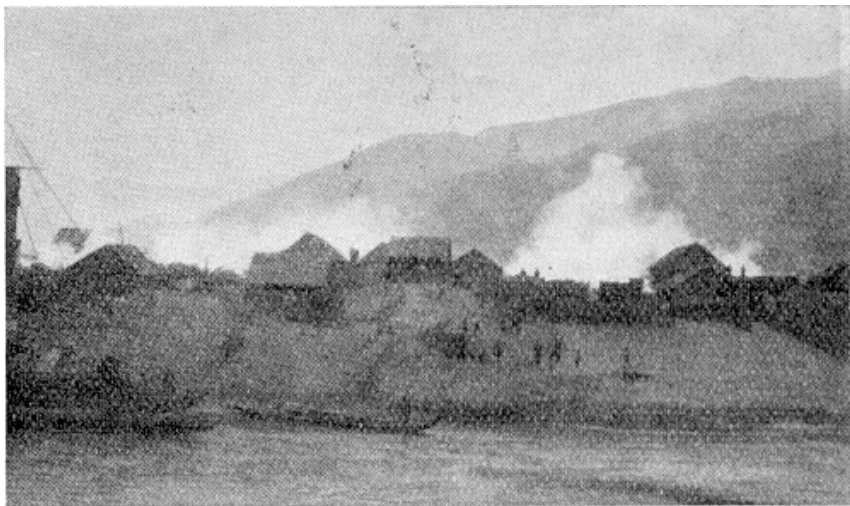
Nu börja åter de höga fjällen dra sig samman.

under kittlarna utan en naturlig gas, som utströmmar ur marken och genom bamburör ledes till förbränningsplatsen¹. Då saltkällorna börja att sina, gräver man allt djupare och djupare brunnar, av vilka det finnes sådana, som ha ett djup av ända till 1,000 m. Då de i dessa saltdistrikt utströmmande gaserna skvallra om underliggande oljelager, ha firmor som Standard Oil och Asiatic Petroleum Company sökt tillvälla sig rättighet att få borra efter olja. Kineserna motsätta sig emellertid detta, ty de veta väl, att då oljan kommer, är det slut med saltet.

Vi passera staden Kwei Chou Fu, vars ståtliga murar ligga omkring 65 meter över den vanliga flodnivån. Men ändå har det mer än en

¹Det finns exempel på saltkällor, där elden under pannorna ej rätt slockna på 800 år.

gång hänt, att den blivit totalt översvämmad. Strax ovanför Kwei Chou Fu få vi göra bekantskap med detta lands plågoris, ett

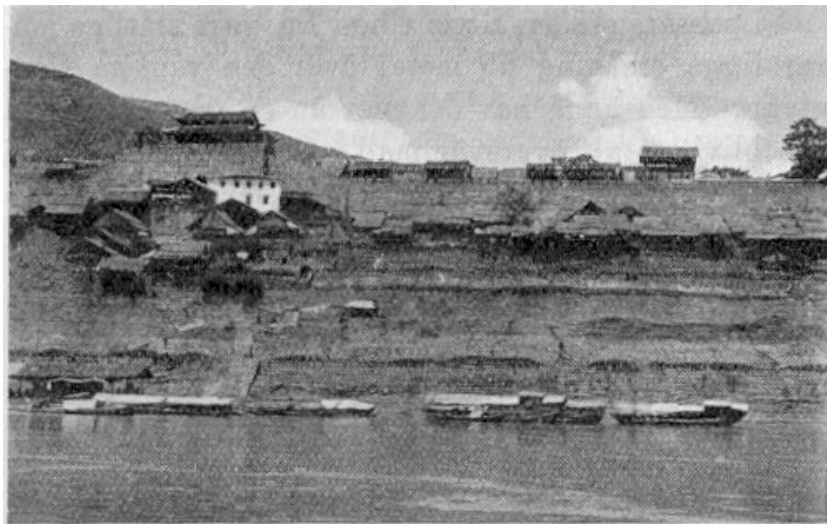

En rykande ö med saltkällor mitt i floden.

kringströvande band rövare och flodpirater. Ett par djonker från vilka det ropas »Bang Lao Erh» ger oss den första varningen. De bepansrade luckorna runt kommandobryggan fällas ned.

Marinsoldaterna anförda av sin officer rusa till sina kulsprutor, andra stå klara med sina karbiner. »Mei Ren» sätter högsta möjliga fart, och med spänning vänta vi på vad som nu skall inträffa. Vi se ännu ingenting ovanligt, men plötsligt smattrar en fanfar, bajonetter blänka i solen och utefter bergssluttningen kommer en rad »soldater» med röd flagga och en trumpetare i teten. Marinofficeren ger order om, att intet skott får lossas från vår sida, om vi inte först bli beskjutna från land; man kan ju aldrig veta, vem man har att göra med. Visserligen rapporterade de djonker, vi nyss passerade »Bang Lao Erh», vilket ordagrant översatt betyder »Min andre broder» och är det lokala smeknamnet på rövarna. De reguljära soldaterna kallas däremot »Min förste broder», fast uniformen oftast är densamma. Till förhindrandet av ett förhastat skott går vår militäre befälhavare runt till varje kulspruta och lyfter egenhändigt av det lilla runda

stekpannsliknande patronmagasinet, där skotten sitta så tätt packade som fröna i en solros. Ett kommandarop, och alla karbinerna säkras.

Staden K toei Chou Fu¹

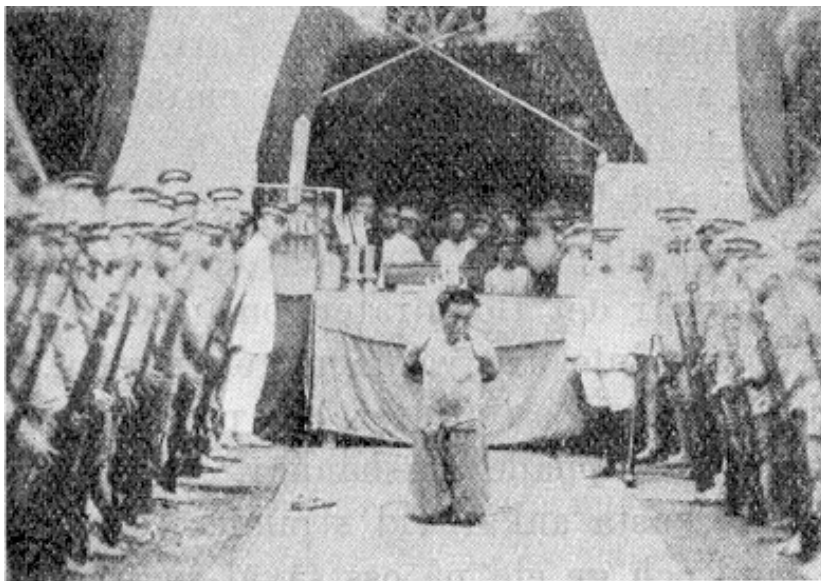
Just då smattrar en ny trumpetfanfar från land. Rövarna kasta sig ned bakom utstående klippblock, och vi få vår första salva, som prompt besvaras av kulsprutor och karbiner. Det blir ett fruktansvärt larm. I pauserna mellan kulsprutornas trumvirvlar höres skrik och jämmer från de kinesiska passagerarna, blandat med klirr från sönderskjutna fönsterrutor. Fiendens kulor slå mot skorsten och skyddsplåtar, men rövarna synas ej till, och fåfängt söker sig kulsprutelden in bland stenblocken, där kulregnet piskar upp små dammskyar. Strömmen är stark och »Mei Ren» gör ingen vidare fart, men så småningom ha vi passerat det farliga området och kommit utom skotthåll för rövarna.

Då få vi plötsligt vid en flodkrök se en del djonkmaster sticka upp, och snart bli vi åter beskjutna. Denna gång är det flodpirater, omänskligt grymma banditer, som inte äro värda någon pardon. Djonkflottiljen är kapad av pirater, och på båtarna vimlar det av väl beväpnade trashankar. Besättningarna tvingas att kasta ankar vid

¹ Fu betyder, att en stad är eller bar varit säte för en guvernör

stranden, och piraterna rusa i land och ge eld på oss såväl som på djonkernas besättningar. Piraterna stå fullständigt utan betäckning, och sina mausexgevär förstå de knappast att hantera.. Det skjutes också ganska mycket på måfå, och en del fyra av med kolven stödd mot höften.

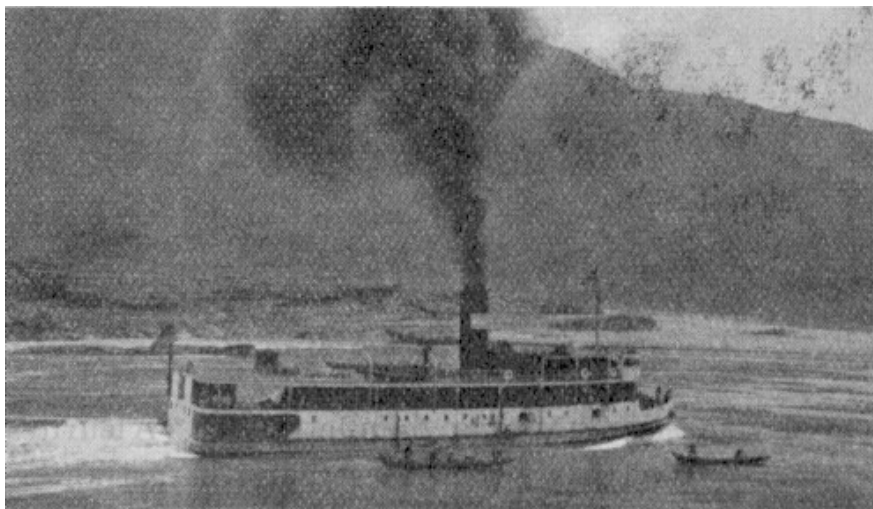
»Mei Ren» ångar emellertid framåt, och ännu ha vi inte lossat något skott mot piraterna. Genom våra kikare kunna vi emellertid se, huru sjömännen ombord i djonkerna ligga på knä med händerna sträckta. mot oss, medan piraterna under ständigt skjutande retirera upp bland bergen. Ett kommandorop, kulsprutorna smattra och karbinerna ge eld från alla kanter. Striden blir inte långvarig. Piraterna mejas ned av den välriktade elden, och medan våra kulsprutor göra processen kort kasta djonkerna loss. Kanske kan det anses grymt, att det den gången inte blev en enda pirat till övers, men då de befriade djonkerna passera tätt intill »Mei Ren» försvinna dylika betänkligheter. Den syn, som då hastigt drog förbi är för ohygglig att skildra i detalj. Många av de från piraternas våld befriade djonk

En infångad pirathövding får sin dom av myndigheterna i staden Wan Hsien.

männen lågo ännu på knä. Ömsom slogo de sina huvuden i däckets eller sträckte de sina stympade och torterade lemmar, i tacksamt »Kow Tow» som det kallas, upp mot oss, då vi vinkade dem farväl. Våra egna förluster bestodo i tvenne dödade passagerare och några sårade marinsoldater, sönderskjutna hytter och ett otal hål i skorstenen.

Innan vi kasta ankar för natten ha vi ännu ett svårt hinder att övervinna. Det är Hsin Lung Tan, »Den nya Drakforsen». Denna katarakt är en av de farligaste för djonkerna på floden, och innan ångfartygen övertogo det mesta av flodtrafiken beräknade man, att här drunknade omkring 1,000 man varje år. I denna katarakt använda vi oss även av ställinorna för att hala oss över. Dessa ha en längd av omkring 450 m. samt utsläppas i forsen, där de hållas flytande medelst bojar. Därefter ångar far tyget upp i forsen, fiskar upp

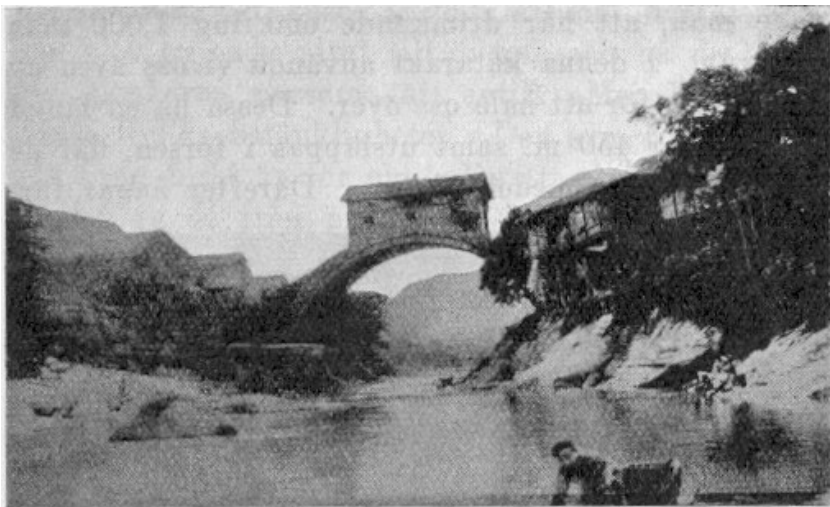

En ångare, som just passerat Hsin Lung Tan (Den nya Drakforsen) ställinan, lägger den till ångvincharna och tar sig med dess hjälp över.

Vid staden Wan Hsien kasta vi ankar. Här lossas en del last och passagerare ombord tagas. Wan Hsien, »De tusen byarnas stad» är belägen på kullar, med husen klättrande uppför branterna. På avstånd

ser det ut som en massa träsvampar på en tre fyra stubbar. Ovanpå en svindlande hög cirkelrund bro sitter det ett stort vakthus. En mängd tempel med sina grant bemålade fasader göra front mot floden.

Från Wan Hsien exporteras nu över hela världen en av Kinas dyrbaraste produkter, den s. k. träoljan som utvinnes ur nötterna

Den stora bron vid staden Wan Hsien.

från ett träd (*Aleurites Cordata*), vilket har sitt hemvist här i bergstrakterna. Träolja användes till finare fernissor och lackeringar och var länge en hemlig beståndsdel vid utövandet av den hos oss så beundrade kinesiska och japanska lackeringskonsten. Denna olja omnämndes först av Marco Polo¹ (påå) och då i sammanhang med berättelsen om fartygen, djonkerna, som befara dessa farvatten.

Kinesisk mystik.

Vi ligga för ankar i Wan Hsiens hamn. Det är natt och ångande varmt i min hytt, trots den elektriska fläkten, som brummar och surrar. Från undre mellandäck tränga allehanda märkliga ljud blandade med spelbrickors slammer mot någon marmorskiva. Det spelas Mah-jong,

¹ Italiensk upptäcktsresande, som på 1200-talet företog vidsträckta resor i Asien.

så att det låter som en skvaltkvarn. Ute från floden höras båtmännens sång, medan det ombord i tiggarsampanerna ideligen gnälles, »Pao tsan lav yeh»; ädle herre given skänk. Undra sedan inte på att det var svårt att sova.

Jag går upp på däck, spankulerar fram och tillbaka i bara »mässingen» med stråsandaler på fötterna och insuper den härliga nattluften, visserligen kryddad av opiumångor men också med detta mystiska något, som är säreget för landet och svårt att bestämma. Stjärnorna blinka från en molnfri himmel och månen lyser så grant uppspetad på toppen av »Lang Ling Miao», den blå blommans pagod. Från akterdäcket höres en böntrummas entoniga knäppande. Strax invid flaggspelet stå tvenne rödmålade kistor med de under gårdagens strid skjutna passagerarna. Ett par flämtande talgdankar invid de fallnas läger lysa som gula prickar. Den taoistiska¹ prästen, som sköter böntrumman, kan jag först inte se. Han ligger nämligen framstupa på däcket mellan kistorna. Men så reser han sig och börjar åter knacka på sin böntrumma. Han är insvept i en röd rock och böntrumman, en stor träbjällra, är även den röd. En liten kinespojke, som bär en hornlykta på ett vippande spöhandtag, går runt kistorna och ansar ljusen.

En kall vindfläkt kommer mig att rysa, och så fortsätter jag min nattliga promenad ner åt lä gångbord. - »Chow fan, yo mei yu? Lao yeh!» - »Har min herre intagit sitt ris»,² hälsar en glad stämma. Det är mästrelotsen Yen Tong Hen, som på detta sätt önskar mig en god afton. Han är en typisk »Lao Tse», d. v. s. ärevördig farfars far, och hans långa vita skägg, som han ideligen låter passera mellan vänstra handens fingrar, är lika lent och skinande som nyss uppvindat kokong-silke. Han vilar bekvämt tillbakalutad på en madrass, njutande sin kvällspipa. En liten tös med jasminblommor i sitt ramsvarta hår, iklädd blå jacka och gula byxor ligger på knä framför nattlampan. På en lång silvenål rostar hon opiumkulor över lågan.

Gamle Yen och jag äro de bästa vänner. Ja, det vill säga, gubben kan nog vara ganska besk ibland, och då låter han mig tydligt förstå, att

¹ taoism = religiös sekt.

² En kinesisk hälsning består ofta av en vördsam förfrågan om maten bekommit en väl eller om man är hungrig eller törstig.

om jag också är »Shun Yang Tse» flodinspektör och »Linchang Chwanchu», lotskapten, kan det ändå inte uppvägas mot hans mångåriga erfarenhet och kännedom om floden. Gamle Yen har naturligtvis rätt. Han vördas också av alla och seglar alltid i täten.

Men nu kommer han visst att tänka på, att en lots bör avhålla sig från att njuta av den sköna vallmon, och med en tjuvpojksglimt i ögat byter han hastigt ut opiumpipan mot en stor svart cigarr och bjuder också mig av varan. Ack, huru många gånger har jag icke fått genomlida dessa hemska Szechuancigarrer! Att säga nej vore det samma som att förlora en del av sitt goda rykte. Tösen i blått och gult ger mig eld av nattlampan och drar sig sedan tillbaka med alla opiumattiraljerna.

Vid ett bord sitta vi sedan i stilla begrundan, medan blåa rökringar förena sig över våra huvuden. Vi få skållhett grönt te, och det är tur för mig, ty med en sådan här svart cigarr behövs det något för att hålla tobakshickan borta. Nu kan jag visa god min i elakt spel. Månen har för länge sedan lämnat krönet av Lang Ling Miao och klättrat upp i ett stort fikonsträd, vars skimrande silhuett synes på en bergshöjd. Gamle Yen trevar under jackan på sin trinda mage, där han har penningpungen fastsurrad, halar så fram ett stycke sycee, ett silvermynt i form av en sko, och håller upp det för någon minut pekande mot den blyga månen, som dolt sig bakom fikonsträdet. Jag kan läsa i hans ansikte, att han väntar på min fråga, men den som frågar, får ofta »goddag yxskaft» till svar av den gamle filosofen, åldermannen för alla lotsarna på floden. Med en gest av utstuderad likgiltighet och mumlande en besvärjelse kastar han så myntet över bord och börjar tvinna sitt dekorativa skägg. Han väntar, att jag skall börja samtalet.

Det blev jag som vann, ty plötsligt bröt gamle Yen själv tystnaden med ett nästan argt: »Så lär då du okunnige!» Opiet har börjat att göra verkan, han gestikulerar ivrigt, ger frågor, som han själv besvarar, talar flytande engelska med vändningar och tilltal, som han lärt sig av engelska missionärer.

»Nå, så lär då du okunnige! När månens silverhare är på besök hos den gröna grodan i fikonsträdet därborta, skall du offra silver för din egen välgångs skull. Den gröna grodan är silverharens skattmästare. Han sitter nu och staplar upp det ena ägget på det andra, och mellan

valt ägg lägger han ett stycke silver. Ett konststycke, ingen dödlig har kunnat göra det efter. -»Se bara, hur grant det glittrar på vattnet, en hel hög med silver.» - »Ja" men äggen då?» kan jag inte låta bli att frågande inskjuta. - »Vem är det som berättar? Thou has only to listen.» (Du skall bara höra på.) - »Jo, ser du fikonträdet där borta. har också sin egen Kwei (ande). En Kwei förstår du, som är en lyckans penninggud. Tag tillfället i akt, ty endast i årets tredje månad, då Ying och Yang¹ äro fullt ense (vårdagjämning), skall du offra till '500 dollars trädet'. Som en särskild ynnest skall du få vara med. Jag vet, att du har 'Good Joss' (god tur). Ja, jag vet det allt sedan den gången, du var med: och sände böneskriften till floddraken.²»

»Har du något gott silver? Silver, som låter bita sig, fullödigt tungt vägande? - Jaså inte det, nå ja, det går för sig med 'joss papper'. Du får nu inte fråga, bara se.»

Yen lyfter upp en stor porslinskål, som varit välvd över en hög med »joss papper», det över hela Kina brukliga betalningsmedlet till andarna. Det är syceemynt, förfärdigade av silverpapper och så gott som värdelösa. Andarna äro nu en gång så lätta att lura i det här landet. Yen rotar bland papperen och halar fram en gul och grörandig padda, som har ett rött band lindat om magen. Den ligger nu flämtande i Yens uppsträckta hand. Stackars liten padda, den flämtar så ynkligt, och då jag ser närmare efter har den ett stort kopparmynt inträngt mellan käftarna. Den kan varken spotta ut eller svälja det.

»Ser du den här paddan skall bli vår budbärare till anden i '500-dollars trädet' .» _»Ja, men varför just 500 dollars?»; -»Thou has only to listen.» -Varpå Yen tar och fäster papperspengarna, som äro uppträdda på långa snören, vid paddans röda maggördel. Han ber mig så hålla paddan i handen, medan han med en svart tuschpensel målar en del mystiska tecken på pengarna. Det är alltid samma

¹ Ying och Yang, tvenne fiskar, som beteckna livets och världens alla motsatser såsom eld och vatten, himmel och hav. ut och in etc. I detta sammanhang betyda de alltså natt och dag.

² Här tänker Yen på en tilldragelse någon tid förut. Jag hade nämligen varit med om att sända en böneskrift till floddraken i dennes grotta i Ichang kanjon, ett traditionellt uppdrag, som jag inte kunde undandra mig.

tecken, som upprepa sig, och bland dem kan jag urskilja begynnelsetecknet till mitt eget kinesiska namn. När det väl är klart, försöker Yen att i paddans gap införa ännu en kopparslant. Jag opponerar mig kraftigt men får endast en föraktlig blick av Yen. Tillsammans gå vi så fram till relingen. Yen håller paddan med allt vidhängande krills krams, måttar försiktigt över den på vattnet skinande månstrålen och kastar paddan i vattnet! Med korta ryckiga simtag följer paddan månstrålens väg på vattnet, dragande med sig papperen, som skimra likt såpbubblor.

Yen klappar mig på axeln. -»Ah, min son, där går vår budbärare till anden i '500 dollars trädet'.»

Åter sitta vi med armbågarna stödda mot bordet, röka och dricka te. Yen ser trött ut, och jag måste fånga honom för att få höra slutet på historien, innan han dalar av i sitt opiumrus. -»Det där '500 dollars trädet', Yen, hur förhåller det sig med den historien?» frågar jag. - »Ah, ser du min son, anden i det där fikonträdet hade en gång för mycket länge sedan öppnat en affär vid Ta Ma Lo (Stora Hästgatan) i staden Hankow, provinsen Hupeh. Allt gick honom väl i händer, och han blev en mäktig rik man samt ålderman för sitt handelsskrå. Så en dag lånade han 500 dollars till en man, som sade sig komma från den här provinsen, Szechuan. Då betalningsdagen för lånet ingick, kom mannen tillbaka och beklagade sig, att han för tillfället ingenting hade att betala med, men om han fick anstånd, tills han försålt sina varor vid ankomsten hit till Wan-Hsien, skulle allt bli gott och väl. Köpmannen, vars ande kom från fikonträdet, lät sig nöja samt befallde, att summan, 500 dollars, skulle nedgrävas under hans träd här i denna stad, Wan Hsien. ~ Ja, så gick många år. Anden började bli gammal som människa och längtade till sin hemstad. Sina söner, som nu voro välförsörjda, lämnade han kvar i Hankow. De ville heller inte följa med till den här provinsen, väl vetande, att vi inte tycker Oml utlänningar. Nå, när han sedan väl kom till Wan Hsien, kunde han inte på några villkor träffa på sitt träd. Människan hade blivit så gammal, men se, anden i honom ville gärna ha tillbaka sina 500 dollars. Han gick från fikonträd till fikonträd, grävde vid rötterna, sökte och sökte, men se, det finns gott om fikonträd utefter de här bergshöjderna, och aldrig fick anden inom honom någon ro. Så en natt som denna, då Ying och Yang äro väl ense, lade sig

köpmannen till ro under ett fikonträd. Medan han sov, passade hans ande på att leta efter skatten och fann den. Skröpligt och förgängligt är allt mänskligt, och anden tyckte det var bättre att få vaka över skatten. Och köpmannen han sover han, ännu i denna dag.»

Gamle Yen höjde sin teskål och sörplade försiktigt, skummande av de gröna tebladen, nickade ett tag, lutade sig tillbaka i stolen och sov bums. Flickan i gult och blått kom med opium attiraljerna och satte ned dem vid Yens madrass. Böntrumman borta på akterdacket knappte som ett dödsur. Jag gick inte den vägen tillbaka till min hytt utan smet dit på omvägar.

Tredje etappen:

I opiets konungarike.

Under natten har floden stigit ett 10-tal meter, och vi ha ett typiskt vårflöde att arbeta oss uppför. I de många katarakterna bildas väldiga sandvirvlar, som komma »Mei Ren» att kastas ur sin kurs.

Landskapet öppnar sig i än mer vida vyer och med en vegetation, som är synnerligen praktfull. Utefter bergssluttningarna växa bambudungar i alla nyanser av grönt. Jättestora banyanträd¹ bilda trolska silhuetter, där de stå på höjderna. Långt i fjärran ser man vita kalkstensfjäll med borgar och fästen, som likt skinande sagotempel tyckas sväva i molnen. Över allt ser man marken från en mångtusenårig kultur. Vi få skåda saker och ting, som kunde få en arkeolog att darra av förväntan. Här se vi t. ex. symmetriskt lagda grottingångar samt här och där i kullar och berg, gravhögar och ringborgar. Eller de oförlikneliga minnena från Kinas medeltid, som är jämförlig med vår egen bronsålder: Fantastiska stenlejon, drakar och andra mystiska djur vakta uråldriga gravar, medan äreportar av marmor s. k. Pai Fangs stå som monument till minne av någon vunnen drabbning eller dylikt. I den lösa sandstenen, där floden skurit sig väg, sitta förgyllda Buddabilder och vänta på att floden skall stiga, då de under sommarmånaderna djupt under vattenytan på något mystiskt sätt anses hålla styr på den hemska floddraken. »Mei

¹ Ficus beugalensis.

Ren» ångar fram mellan otaliga sand- och rullstensbankar. Med tvenne långa bambustakar lodar vi oss fram. Här, ur den s. k. alluviala leran, som omsluter rullstenarna, hålla kineserna på att vaska guld.

Vita kalkstens berg med borgar och fästen.

Detta går så till, att leran avtvättas från stenarna, varpå denna lervälling får rinna över bord i en ränna med infällda skåror, varvid guldstoffet fastnar i skåror. Man använder sig även av kvicksilver för att utvinna guldet¹. Guldet förekommer emellertid i så små kvantiteter, att arbetet med utvinningen ger ett knappt levebröd.

Det ligger en lätt dimma över floden, men genom den skira slöjan bryter sig ljuset i allehanda färger som genom ett prisma. Helt plötsligt lättar dimman, och då öppnar sig ett panorama, som trotsar all beskrivning. Det är, som om en mäktig målares pensel bestrukt landskapet med rött, blått, vitt, lila och skärt i en enda kubistisk röra. Det är vallmon, som står i blom! Vi befinna oss i »opiets kungarike». Varje liten åkerlapp ända upp till de små tegarna efter bergens sluttningar är, så långt ögat kan nå, utnyttjad för denna odling. I timal ånga vi fram genom det blomsterprydda landskapet, och först sedan vi tillryggalagt omkring 60 mil tar det äntligen slut.

Det är av den i vallmoblommans fröhus befintliga kådiga saften, som opium beredes. Att odla opium här i provinsen Szechuan har blivit bönderna påtvingat av rövarna och deras »generaler».

¹ Denna metod för guldets utvinning grundar sig på kvicksilvrets lätthet att bilda legeringar (amalgam) med andra metaller, här alltså guldamalgam, varur guldet lätt lösgöres genom upphettning.

Guldvaskare i arbete.

Därigenom förlora bönderna sin vårskörd av ris och spannmål, vilket ofta förorsakar hungersnöd. De, som falla för frestelsen att röka opium, bli snart oförmögna till arbete~ Opium är nämligen ej blott andligen förslöande, utan även matsmältningsorganen råka snart i olag. Sista stadiet är nått, då en opiumrökare endast kan förtära socker, varpå följer en kvalfull död.

Mitt i detta opiets kungarike ligger staden Feng Tu på en udde, som skjuter ut i floden. Den har ingen stadsmur och är endast en oändlig hopgyttring av mindre hus och bedrövliga stråhyddor, ett centrum för rövarpack och irreguljära soldathorder. Vi ha dock ingenting att frukta just nu, ty då vallmon står i blom är det fred i dessa trakter, en vapenvila, som först upphör sedan opiet skördats och käbblet börjar vid fördelningen av det dyrbara giftet. Sedan vi här kastat ankar, hålles dock noga vakt, och våra marinsoldater gå på post vid kulsprutorna. Staden Feng Tu har flera gånger blivit totalt översvämmad, och fastän man på en skyddande höjd uppfört en ordentlig stadsmur, står detta område tomt, och befolkningen envisas med att bo kvar i de ruckliga strandhyddorna. Enligt en sägen skall det nya området vara förhäxat, då en ond ande där bortfört en ung mö på hennes bröllopsdag. I ett stort tempel, beläget på en höjd,

Himmelens berg, som det kallas, kan man ännu i dag få se benranglet av den unga flickan, där hon sitter på en tron i sin bröllopsskrud. Här i detta tempel kan man också av prästerna tillhandla sig ett pass, som ger dess bärare fritt tillträde till himmelriket, och som det utmärkta papperet bara kostar 1 dollar, har det strykande åtgång.

Fjärde etappen:

Vi räddas av »Barmhärtighetens gudinna.»

Strax ovanför Feng Tn ha vi en svår katarakt att passera. Just nu under vårflödets tid är den särskilt fruktad, den kallas Kwang Yin Tall, »Barmhärlighetens gudinna», ett namn, som den fått efter en gudinnebild, som är inhuggen i en av klipporna mitt i forsen. Denna katarakt är oöverbärlig vid vissa vattenstånd, och ve den, som trotsar gudinnan, ty det är hon själv, som enligt kinesernas utsago ger fartygen tillstånd att passera. Då vi ånga upp mot forsen, äro vi riskabelt nära det förbjudna vattenståndet och spänningen är på sin höjdpunkt. Med den högsta fart maskinerna kunna prestera, rusa vi in i den skummande häxkitteln, en trång passage, där skummet sprutar över klipporna. »Mei Ren» rullar och krumbuktar sig värre. Så blir det stopp, och med ängsliga blickar se vi, hur strömmen för oss i farligt grannskap av ett undervattensgrund. Då med ens fångas fartyget aven jättelik virvel; man kan tydligt märka, hur skrovet lyftes flera fot, åter rusa vi fram, virveln brister med ett egendomligt fräsande och bubblande ljud. Håren stå på ända, och det kännes som om man hade is i magen, ty virveln har kastat oss rätt över grundet. Säkert är, att hade vi kommit på grundet hade vi förlit med man . och allt. Kineserna falla på knä och göra tacksägelsetecknet, »Kow Tow», för bilden av Kwang Yin, som nådigt och med stela, något frånvarande blickar åter ser oss styra in mot lugnare vatten. Kwang Yin Tan- katarakten forsar och skummar vredgat i vårt kölvatten. Detta egendomliga fenomen, som jag nu beskrivit, kaJla kineserna för Fa Shui, vattenskott.

Efter att ha ångat fram genom Huang Ling Sha, »Den gula blommans kanjon», där massor av rhododendron och gul jasmin prunkar bland annan praktfull växtlighet, går vår färd nu genom något stillsammare nejder. Vi se bondgårdar och byar med hus, som äro förvillande lika schweizerhyddor, vaktade av höga fyrkantiga torn, som på samma gång äro pantbanker¹ och ett skydd för kvinnorna vid rövaranfall. Här och där i dalgångarna arbeta sig strida bäckar väg mot floden. Det är sällsynt vackra vyer, då man för några ögonblick skymtar stora halvcirkelrunda broar med vaktorn. Uråldriga klipptempel ligga tätt och de, som ha sina Buddabilder vettande mot floden, äro av prästerna förtänksamt skyddade med ridåliknande skynken, fullklottrade med varnande skrivtecken, allt för att bevara dem mot »Yang Kwei Tsai», den utländska djävulens blickar.

Vi närma oss nu målet för vår resa, och en del mötande fartyg meddela oss, att staden Chungking blivit intagen av rövartrupper från provinsen Yunnan och Kweicho. - Nåja, det är ju precis ingen nyhet för oss, för så har det varit i många år. Nära nog en gång i månaden slåss »generalerna» om denna stad, ömsesidigt brandskattande och härjande. Man måste verkligen vara kines för att kunna stå ut med dylika förhållanden. Borgarna i den goda staden Chungking äro mera undfallande än bönderna på landsbygden, ty för rövarena ha de åtminstone *någon* respekt.

Varnade av meddelandet vi nyss fått, göra vi oss i alla fall beredda. Kring kommandobryggan fällas de bepansrade luckorna ned, och de kinesiska passagerarna söka skydd i lastrum eller bakom bomullsbalor, vilka ställts upp längs relingarna. Strax innan det börjar att skymma passera, vi en av Chungkings s. k. »Fung Shui»² pagoder, ett 9 våningars högt torn. Eldar flamma på en del bergshöjder, och det höres avlägsen skottväxling. Skeppsråd hålles, och det diskuteras, om vi skola försöka att forcera den sista etappen, ett 10-tal mil. Men de kinesiska passagerarna knota och vi kasta

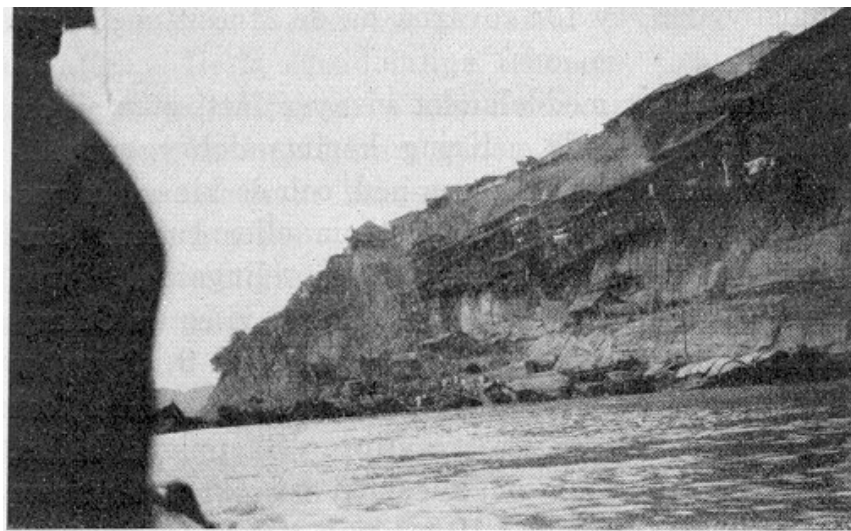
¹ Pantbanksrörelsen i Kina är en uråldrig institution, som lär ha införts i Europa av franska jesuiter.

² »Fung Shui» betyder ordagrant Vind och Vatten, men dessa ord ha ofta en mångfaldig betydelse. I allmänhet förstår kinesen därmed de övernaturliga krafter, som han ej får störa, blott skydda sig emot.

ankar i en skyddande vik. Hela natten höres strid på avstånd, och vi bli ideligen anropade av flyktingar från stranden, som vilja söka skydd ombord på fartyget.

Staden Chungking, mitten av »Mittens rike».

Följande morgon hålles nytt skeppsråd med de kinesiska passagerarna. Själva frukta vi nu inte så mycket de stridandes kulor som en panik av de till nära nog 400 uppgående, tätt sammanpackade passagerarna. De äro nu angelägna om att få komma hem, och sedan vi ordnat för dem på bästa sätt samt placerat vakter till förhindrande av farliga rusningar, lättas ankar. Vid en krök av floden möta vi

Staden Chungking. Lägg märke till husen, som hänga likt svalbon på bergväggen.

ett band »soldater», medförande fångar och plundrat gods. Fångarna äro hoplänkade i en lång rad, alla lastade med byte, kanske deras egna rövade ägodelar. »Soldaterna» göra halt och ge oss en salva till avskedshälsning, men som de avfyrat sina mausexercisreglemente d. v. s. med kolven mot höften, hörs bara

ett par kulor smattra i skorstenen. Det är nästan alltid skorstenen, som de tyckas hysa mest agg till. Antagligen tro de den vara en av våra sårbaraste punkter.

Vid nästa flodkrök se vi staden Chungking breda ut sig. Över staden och hamnen svävar en tät rök, som något skingrar sig, då vi komma närmare. Det är nu dagens första måltidstimme, och all strid har avstannat, ty i Kina slåss man inte, då man skall äta, säger vår befälhavare, där han inte utan en viss ängslan står och kikar genom en av skottgluggarna på bryggan. Men den här gången håller det inte streck, och vi bli grundligt pepprade under några spännande minuter. Men snart riktas elden från stadsmuren åt annat håll. Eldgivningen fortsätter dock, till dess vi kastat ankar. Varför man beskjutit oss, få vi aldrig reda på, kanske av ren nervositet, för det är ju så svårt att i dessa landsändar skilja på vän och fiende. Välkomstsaluten var i alla fall slutet på en strid, som varat i över 14 dagar med ty åtföljande belägring av staden.

Från vår ankarplats gör Chungking ett märkligt intryck. Den är byggd på en utskjutande bergsudde med höga murar, inom vilka hustaken ligga så tätt hopgyttrade, att man ej kan urskilja några gator. Det tycks vara så trångt inom murarna, att en del hus hänga som svalbon på bambupålar utefter dess sidor. Stränderna äro kantade av tusentals djonker, och ur alla hamnens vikar sticker det upp skogar av master. I en rankig liten sampan bli vi rodda i land. Strömmen är stark och för att nå »Tai Ping Men», den Norra stadsporten, den enda, som i dag hålles öppen, bli vi halade utefter stränderna. Distansen är bara så där en 500 m., men ändå tar det över en timmes tid, innan vi komma fram, och då äro vi halvt gasförgiftade av latrinångor. Här på stränderna tillvaratages nämligen allt, som kommer ur otaliga avloppstrummor. Vad man får se fordrar också rätt starka nerver, och man önskar sig ett par skyggglappar, ty stridens offer få ej vara i fred, förrän man utplundrat dem, och det är just vad man nu håller på med;

Vid de många trapporna nedanför »Tai Ping Men» möter oss en larmande hop bärarkulis jämte en skock svarta svin, väldiga galtar och suggor, farligt hungriga, då de just i dag sluppit ut på bete efter belägringen. Vi hoppa upp i en bärstol och fyra kulis lyfter den på sina axlar. I sakta gungande takt bär det så uppför de många

stentrapporna. Vid stadsportens väldiga järnbeslagna dörrar stoppas vi av soldaterna för visitering. De leta efter pengar och opium, men mot oss utlänningar är man dock rätt hygglig, och vi få strax passera.

Norra stadporten (Tai Ping Men), Chungking.

Trånga vindlande gator, trappor upp och trappor ned, knappast en enda plan gata. De många bodarna, där yrkesskickliga hantverkare äro i full fart med sitt arbete, äro mycket intressanta. Apotekaren trillar piller och säljer lyckoägg, en silversmed graverar en tekanna, medan en av hans kamrater infattar små blåa fågelfjädrar på ett fat, som sedan skall emaljeras. Hos tehandlaren sitter ett dussin flickor

och sorterar teblad. I en färghandel trampa blinda män runt en kvarnsten, så att det gula färgdammet yr om dem. Bagaren slår klisch-klasch med smeten och gör kroppkakor, av vilka det ligger ett helt rykande berg på disken. Hos sidenhandlarna, brodörerna och i antikvitetsmagasinen, över allt är kommersen i full gång, trots den nyss utståndna belägringen. En del köpmän tycka till och med att en sådan stimulerar affärslivet. Den handelsman vi sist fråga skrattar så gott och säger: »Nya soldater, nya rövare, very good business¹» Men så sålde han också moderna droger, morfin, kokain, heroin samt morfinsprutor, av vilka han hade ett stort urval. Drogerna, som voro paketerade i små nätta askar, ståtade alla med den något vilseledande texten »Anti opium medicin»². Kina är ett underbart land, man upphör aldrig att förvånas.

Tiden rullade undan med svindlande fart, men till slut får man nog av allt det underliga och längtar tillbaka till fartyget. Luften är så mustig, att den är svår att uthärda. Ingenting att undra på förresten, då inom dessa stadsmurar 700,000 människor leva packade som sillar.

Då vi återkomma till »Mei Ren» har man redan börjat att ta in last. Det är sidenbalar, te, salt, mysk³ och oljor i en enda röra. Den största delen av lasten utgöres emellertid av allehanda lustiga balar med råvaror till mediciner, bland vilka vi känna igen en del torkade orkideer. Särskilt värdefull är en sorts vit eller svart lav, som fås från murkna trädstammar. Den är mycket väl emballerad, likaså rötterna av »Ginseng» eller äkta kraftrot, som är kinesernas förnämsta läkemedel. Den sistnämnda värderas mest, då roten har formen av en människa eller någon av dess lemmar. »Mei Rens» superkarg⁴, som förevisar märkvärdigheterna, låser själv in dem i sitt kassavalv.

En blixtnabb återfärd.

Strax före midnatt är »Mei Ren» fullastad för återresan. Men det blir inte mycken sömn av den natten, ty ideligen anlända nya

¹ = Mycket goda affärer.

² Medicin mot opium eller för opierökare.

³ Användes såsom läkemedel och parfym

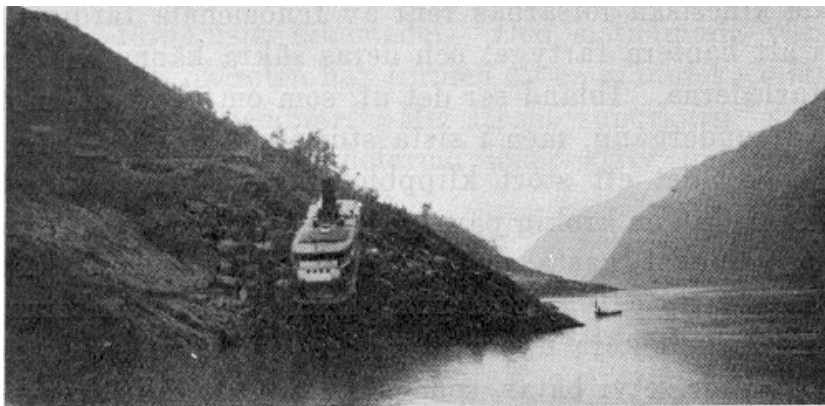
⁴ Fraktuppsyningsman.

passagerare. Det är ett bedövande larm och snatter, och man nästan slås för att få komma ombord. De passagerare, som ej få rum med sitt bagage inombords, surrar det helt enkelt fast utanför fartygets relingar. Dagen därpå är det en mäktig sur skeppare, som vankar av och an på sin brygga" den enda del av fartyget, som inte är belamrad. »Mei Ren» är överlastad, däckets ligger nästan jämnt med vattenytan, och passagerarnas antal skall vi inte tala om. Kaptenen känner i alla fall sin oförmåga, ty vad kan han göra? Kineserna sitta där de sitta i blankt oförstånd. Att avvisa dem låter sig inte göra. Det har man försökt förut, men då blir bara fartyget bojkottat, och en bojkott i Kina är mycket effektiv, vad den nu än riktar sig mot. Alltså, upp med ankarna!

Strömmen är nu gynnsam, och med en fart av 18 mil i timmen dansa vi utför floden. Det är på nedresan man har de bästa tillfällena att beundra de kinesiska lotsarnas rent av fenomenala färdighet i att hantera fartyget och deras säkra kännedom om farlederna. Ibland ser det ut, som om vi rusade mot vår undergång, men i sista stund gå vi alltid klara. Än är det ett stort klippblock över vilket vattnet forsar, än en krokig passage, där det gäller att i rätt ögonblicket kasta om rodet. Ibland händer det dock, att fartyg, som rusa fram mellan bankarna, helt enkelt köra upp på land, och vid flera av dessa passager se vi båtar, som på detta sätt lidit skeppsbrott. I de svåraste katarakterna känns det som att åka rutschbana., och där om någonsin gäller det att hålla tungan rätt i munnen. - Vid staden Wan Hsien stanna vi en natt, och som väl är bli vi här av med de flesta av passagerarna och kunna komplettera vår last med den så värdefulla träoljan, som jag förut talat om.

Dagen därpå äro vi åter på väg och gå direkt till utgångspunkten Ichang i provinsen Hupeh. I Vindlådans och Häxfjällens kanjon har floden stigit omkring 50 meter, och med en fart av nära 25 mil i timmen rusa vi igenom bergspassen. Vinden är stick i stäv, det tjuter och viner, och man har svårt att hålla sig kvar på överdäcket. Att försöka tala eller ropa är lönlöst, det starka luftdraget tar alldeles kål på rösten. Att dansa i väg med ett fartyg genom den 23 mil långa Häxfjällens kanjon, då Jangtsekiang sväller ut och är som mäktigast, det är en upplevelse, som aldrig glömmes.

Hsin Tian-katarakten är nu ofarlig, då vattnet stigit, men i Vildfåglarnas flod gå vi på toppen av väldiga vattenvirvlar över de många klippblocken, som nu ej synas till, men i stället bilda farliga undervattensgrund.

Strandning vid högvatten. Vid nuvarande lägre vattenstånd har fartyget kommit att stå på torra land.

Det är lätt att förstå, hur oerhört svår denna flod måste vara att navigera på, ty 3-4 meters höjning eller sänkning av vattenståndet förändrar inte blott utseendet utan också de många farlederna. Genom den sista kanjon, Ichang kanjon, går det också med fart, och strax före skymningen flyta vi ut på lugnare vatten i Ichangs hamn. På den resa, jag nu beskrivet, tog uppfärden till Chungking, »mitten av Mittens rike», en distans av 350 mil, 4-5 dagar i anspråk, med en medelfart av omkring 6 mil per timme. Nedresan tillbaka till Ichang tog däremot endast 1 1/2 dag. Vi hade då en medelhastighet av 18 mil per timme, och där strömmen var som starkast ända till 25 mils hastighet. På uppresan övervunno vi just tack vare katarakterna, som äro omkring 90 stycken och här verka som naturliga slussar, en stigning av omkring 200 m., vilket är höjdskillnaden mellan Ichang och Chungking.

Den bästa illustrationen till denna flods mäktighet få vi ibland genom dagspressen, där det kanske omtalas, att ett landområde på 150 tusen

kvkm¹ översvämmats av floden och att 2 miljoner människor fått släppa livet till.

Övre Jangtsekiang är föga känd av den resebeskrivande turisten och inom den geografiska litteraturen kanske än mindre.

Ett fartyg, som vid högvatten grundstött på en ö i floden.

Det är bara någon gång, då dylika naturkatastrofer inträffa och kasta sin slagskugga över jorden, som vi ana vad som försiggår på denna »Undrens och Äventyrens Flod» och utefter dess hemlighetsfulla stränder.

Utförligare litteratur om Övre Jangtsekiang.

Sternvall, Sigurd, »Under Regnbågsflaggan»

¹ Ett område i det närmaste lika stort som den del av vårt land, som ligger söder om Dalälven.